

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งของโลก นาท (2528 : 31-32) ได้สรุปปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกและประเทศไทยนั้นเป็นปัญหาขั้นวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อม (environmental crisis) อันประกอบด้วย วิกฤตการณ์ต่าง ๆ เช่น วิกฤตการณ์ด้านประชากรด้านอาหาร ด้านพลังงาน ด้านมลภาวะทางอากาศ และด้านความเสื่อมคุณภาพของแหล่งน้ำ สำหรับการเพิ่มประชากรเพิ่มขึ้นด้วยอัตราสูง (exponential growth) ทำให้การบริโภคทรัพยากรต่าง ๆ จึงต้องเพิ่มขึ้นตาม ตลอดจนการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เมื่อความเจริญทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น อัตราค่าครองชีพสูงขึ้นการบริโภคอาหารต่อหัวมีเพิ่มขึ้น (ประกาย, 2538:6)

ปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย อากาศเป็นพิษและอื่นๆ กำลังได้รับความสนใจกันอย่างกว้างขวาง และก็มีนักวิชาการหลายๆ ท่านได้ให้ข้อคิดว่าของเสียจากการเลี้ยงสัตว์ก็เป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งของปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงสุกร ซึ่งธุรกิจด้านนี้ได้มีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันการเลี้ยงสุกรของประเทศไทยนั้นสามารถผลิตเนื้อสุกรเป็นสินค้าส่งออกไปแข่งขันในตลาดต่างประเทศ จึงได้มีการพัฒนาพันธุ์สุกรตลอดจนเทคโนโลยีต่างๆ ได้ถูกนำมาประกอบการเลี้ยงสุกรกันอย่างมากมาย เนื่องจากพันธุ์สุกรได้ถูกพัฒนาให้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีเนื้อแดงมากและมันเบา สิ่งที่มาตามก็คือสุกรเหล่านี้จะมีความต้องการสารอาหารต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโปรตีนและแร่ธาตุต่างๆ ประกอบกับการขาดข้อมูลความต้องการสารอาหารที่เหมาะสมของสุกรในแต่ละระยะทำให้ ผู้เลี้ยงสุกรเพิ่มระดับของสารอาหารต่างๆ มากยิ่งขึ้นจนบางครั้งสูงเกินความต้องการที่แท้จริงหรือสุกรไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ สิ่งที่มาตามก็คือ สุกรจะขับถ่ายสารอาหารส่วนที่เกินออกทางมูลและปัสสาวะ โดยเฉพาะในโตรเจนและฟอสฟอรัส ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ

ธาตุไนโตรเจนที่ถูกขับถ่ายออกทางมูลและปัสสาวะสุกรนั้น จะเป็นสารอาหารที่สำคัญของจุลินทรีย์ในน้ำทำให้จุลินทรีย์ขยายตัวเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วและในระหว่างการเจริญเติบโตนั้นจุลินทรีย์เหล่านี้จะใช้ออกซิเจนในน้ำไปด้วยทำให้ระดับออกซิเจนในน้ำลดลงและเกิดสภาวะน้ำเน่าตามมา โดยเฉลี่ยแล้วสุกรแต่ละตัวจะขับถ่ายมูลประมาณ 3 – 5 % ของน้ำหนักตัว / วัน นอกจากนี้ยังมีการ

ขับถ่ายในโตรเจนในสภาพของแอมโมเนียและยูเรียในปัสสาวะอีกด้วย ดังนั้นถ้าหากมีการเพิ่มปริมาณไนโตรเจนในรูปของโปรตีนหรือกรดอะมิโนในอาหารจนเกินความต้องการของสุกรแล้ว โปรตีนส่วนเกินนี้ก็จะเพิ่มปริมาณไนโตรเจนที่ขับถ่ายออกมายิ่งขึ้นอันเป็นสาเหตุของน้ำเสียและก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศมีกลิ่นเหม็น เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ซึ่งมลพิษที่เกิดขึ้นจากของเสียจากฟาร์มสุกรเป็นเหตุนี้ จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนและสัตว์ในบริเวณฟาร์มรวมไปถึงไปรบกวนบุคคลอื่นที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับฟาร์มด้วย (พงศธร, 2535 : 3-9) และหากเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการกำจัดของเสียจากฟาร์ม ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกำจัดของเสียจากฟาร์มก็ยังคงเพิ่มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

จากสถานการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาความตระหนักด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกำจัดของเสียจากฟาร์มเลี้ยงสุกรของเกษตรกรในตำบลหาดจิว อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดของเสียจากฟาร์ม เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความตระหนักของเกษตรกรในการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกร
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกรกับความตระหนักของเกษตรกรในการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกร
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคและความต้องการของเกษตรกรในการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่องนี้สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานของรัฐและเอกชน อาทิ หน่วยงานเกษตร หน่วยงานอนามัยและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานปศุสัตว์ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลไปใช้เพื่อประกอบการวางแผนการส่งเสริมหรือแนะนำแนวทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกร นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ในการดำเนินการจัดการเกี่ยวกับโรคและแมลง น้ำเสีย มูลสัตว์ ตลอดจนอากาศเสียและกลิ่นเหม็นที่เกิดจากฟาร์มสุกรต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกรมีความสัมพันธ์กับความตระหนักของเกษตรกรในการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาถึงความตระหนักของเกษตรกรในการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกร ซึ่งได้แบ่งขอบเขตการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ คือ

1. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา ได้กำหนดขอบเขตไว้ 3 ส่วน คือ

1.1 ระดับความตระหนักของเกษตรกรในการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์ม

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกรกับความตระหนักของเกษตรกรในการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกร

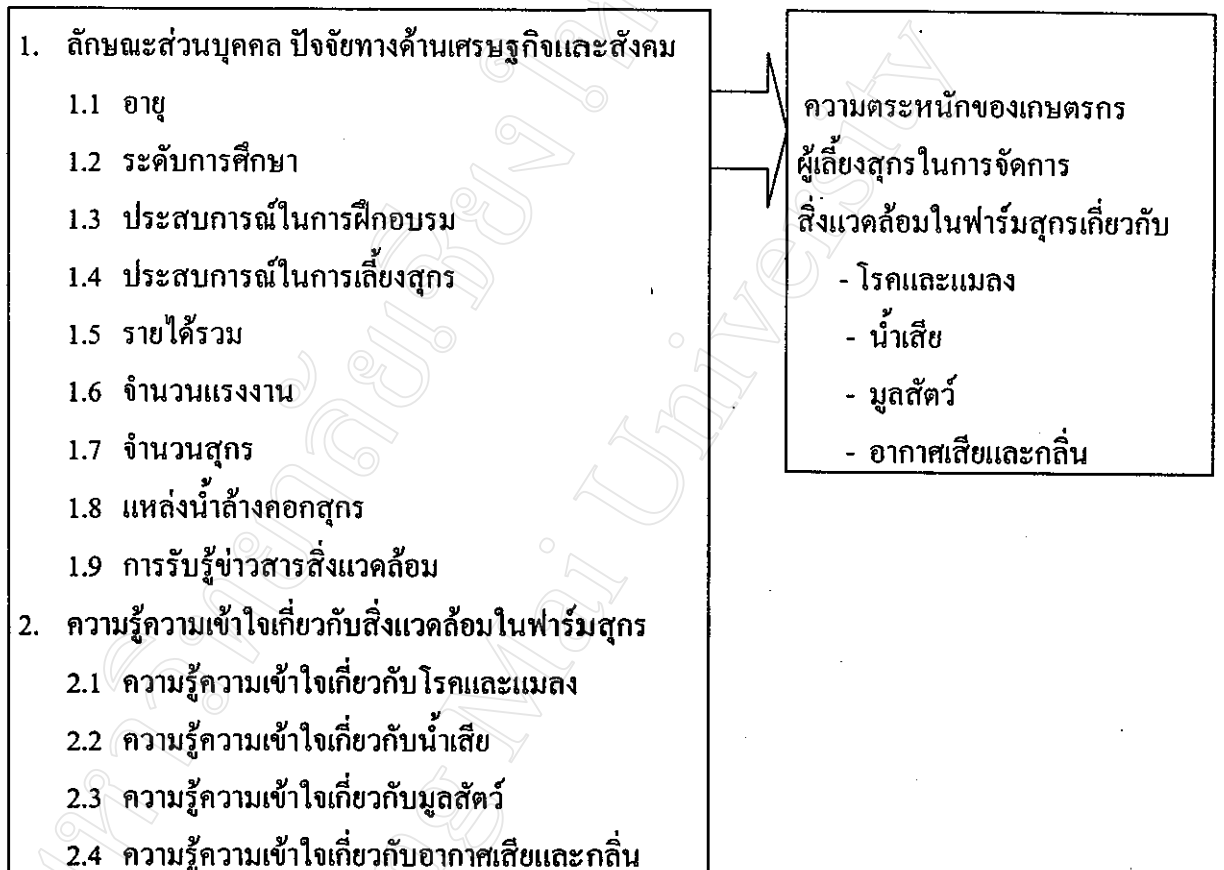
1.3 ปัญหา อุปสรรค และความต้องการของเกษตรกรในการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกร

2. ขอบเขตทางด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจและทำการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรแม่พันธุ์ตั้งแต่ 1 ตัวขึ้นไปมีจำนวนทั้งสิ้น 72 ราย จากครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 9 หมู่บ้าน ตำบลหาดจิว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ทำการศึกษาโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลหมดทุกราย

แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

นิยามศัพท์

ความตระหนัก หมายถึง สภาวะจิตใจที่เกี่ยวกับความคิด การมีความรู้สึกสำนึกต่อสิ่งเร้า หรือ สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง วัตถุประสงค์การรับรู้ต่อสิ่งเร้าบางอย่าง

สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบๆ ตัวเรา ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อ ตัวเราไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ในส่วนของการมีส่วนร่วมเสริมสร้างหรือทำลาย (ทองปาน, 2531 : 5)

การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินการต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ สิ่งแวดล้อมนั้นสามารถเอื้ออำนวยให้มวลมนุษยชาติใช้ตลอดไป โดยไม่ขาดแคลนและไม่มีปัญหาใดๆ (เกษม, 2527 : 6)

ฟาร์ม หมายถึง อาณาเขตบริเวณที่ใช้ทำการเกษตรกรรม เช่น เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ที่ใช้ในการ เลี้ยงสุกรอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพมีผลผลิตสูงโดยไม่มีปัญหาใดๆ การขจัดและการใช้ประโยชน์ ของเสียที่เกิดขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อการผลิตสัตว์และพืชอื่น โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหาใดแก่มนุษย์ในพื้นที่ ฟาร์มและบริเวณใกล้เคียง

ความตระหนักของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกร หมายถึง ความ ตื่นตัวที่จะรับรู้ หรือความถูกต้อง หรือการเกิดความรู้สึกที่รับผิดชอบต่อปรากฏการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี หรือไม่ดี ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกร ทั้งในด้านโรค และแมลง น้ำเสีย มูลสัตว์ อากาศเสียและกลิ่นจากฟาร์มสุกร

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกร หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักการ กระบวนการ และสถานการณ์ต่างๆ ที่เกษตรกรได้รับ เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมใน ฟาร์มสุกร ซึ่งเกิดจากประสบการณ์โดยตรงหรือโดยทางอ้อม

เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร หมายถึง บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพการเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพ หลัก หรืออาชีพรอง

ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร

1. อายุ หมายถึง อายุเต็มของเกษตรกรจนถึงวันสำรวจ
2. ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกร
3. ประสบการณ์ในการฝึกอบรม หมายถึง เกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรเคยผ่านการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาน เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มหรือสาขาอาชีพเกษตรกรอื่นๆ แบ่งเป็นเคยกับไม่เคย
4. ประสบการณ์ในการเลี้ยงสุกร หมายถึง ระยะเวลาที่ได้ทำการเลี้ยงสุกรของเกษตรกร

5. รายได้รวม หมายถึง รายได้รวม โดยไม่หักค่าใช้จ่ายของเกษตรกรผู้เลี้ยงสุกรในรอบปีที่ผ่านมา
6. จำนวนแรงงาน หมายถึง จำนวนแรงงานทั้งหมด ได้แก่ แรงงานในครัวเรือน รวมทั้งลูกจ้างที่ช่วยในการเลี้ยงสุกรของเกษตรกร
7. จำนวนสุกรที่เลี้ยง หมายถึง จำนวนสุกรที่เกษตรกรเลี้ยงทั้งหมด ได้แก่ พ่อ - แม่พันธุ์สุกร และลูกสุกรขุน
8. แหล่งน้ำที่ใช้ล้างคอกสุกร หมายถึง แหล่งน้ำที่เกษตรกรใช้ล้างคอกสุกร
9. การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับความรู้ทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสุกรจากแหล่งต่าง ๆ